

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE
ȘI PERSOANELOR VÂRSTNICE
ORPOSDRU REGIUNEA VEST

ASOCIAȚIA
PENTRU DEZVOLTARE
DURABILĂ SLATINA

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial
Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
“Investește în oameni!”

femîntegra
șansa ta la integrare

DE LA VICTIMĂ LA ÎNVINGĂTOARE

ghid pentru victimele violenței domestice

Acest ghid se adresează victimelor violenței domestice în speranța de a le oferi un sfat util pentru gestionarea relațiilor în care violența domestică își face simțită prezența.

Fie că se manifestă ocazional, fie că se manifestă în mod repetat violența domestică nu este un fenomen tolerabil. Cel puțin nu în societatea contemporană în care demnitatea umană este un principiu inalienabil de viață.

Ghidul de față este cu atât mai util cu cât violența domestică este un fenomen larg răspândit, însă foarte bine ascuns atât de victime cât și de agresori. Studiile pe această temă au arătat că victimele tind să accepte și să îndure un nivel ridicat de violență repetată până să ia atitudine fermă împotriva acestui fenomen.

În medie, arată aceste studii, o femeie care se află într-o relație cu un partener abuzator suferă aproximativ 32 de bătăi până să facă plângere oficială și să ceară ajutor instituțiilor abilitate.

Drumul de la victimă la învingătoare nu este, așadar, simplu. Dimpotrivă. Acest drum este marcat de riscuri și de o mulțime de dileme legate de decizia de a pune capăt relației abuzive sau de a încerca modelarea acesteia.

GESTIONAREA CU SUCCES

A UNEI RELAȚII ABUZIVE PRESUPUNE:

a. Detectarea înclinațiilor abuzive ale partenerului încă din perioada de început a relației sau chiar înainte. Acest lucru permite fie evitarea intrării într-o relație abuzivă, fie gestionarea anticipată a violenței domestice. Cel mai simplu mod de a scăpa de violența domestică este de a evita manifestarea ei.

b. Intervenție cât mai timpurie, încă de la primele semne ale unei relații abuzive. Sesizarea și conștientizarea semnelor unei relații abuzive reprezintă primul pas în stoparea violenței domestice. Cu cât decizia intervenției pentru stoparea violenței domestice este mai târzie, cu atât mai greu va fi demersul. Pentru ca intervenția să se întâmple cât mai devreme este important să:

- cunoaștem ce este violența domestică
- recunoaștem semnele ce indică o relație abuzivă
- să avem o reacție fermă împotriva violenței domestice încă de la prima manifestare a unui astfel de comportament.

c. Înfruntarea rezistenței la schimbare și cautarea unei soluții. Tendința primară a celor mai multe victime este de a îndura violența domestică. Rațiunile pentru acest comportament sunt multiple. Este important ca victimele violenței domestice să recunoască mecanismele psihologice care determină acceptarea și tolerarea unei relații abuzive precum și motivele temerile care le fac să considere riscurile violenței domestice ca fiind mai tolerabile comparativ cu riscurile unei vieți independente în afara relației abuzive.

d. Evitarea repetării episoadelor de violență domestică. Tolerarea ieșirilor violente ale partenerului, fie ele și minore, reprezintă o cale sigură pentru instalarea unei forme din ce în ce mai grave de violență domestică. Chiar dacă violența poate părea rară sau minoră în perioada de început a relației, foarte probabil, odată cu trecerea timpului, violența va deveni din ce în ce mai frecventă și cu o intensitate mai mare.

e. Expunerea publică a violenței domestice și căutarea unui sprijin extern, fie la nivelul instituțiilor locale fie la nivelul prietenilor și familiei. Tacerea care învăluie violența domestică este cel mai important factor care face ca acest fenomen să continue și să sporească în intensitate și frecvență.

DECIZIA DE A LUA ATITUDINE ÎMPOTRIVA VIOLENȚEI DOMESTICE

Studiile de specialitate au arătat că cele mai multe victime ajung să tolereze violența partenerilor de viață. Astfel, în medie, victimele care aleg să reclame violența domestică o fac abia după o îndelungată perioadă de violență domestică repetată. Decizia de a lua atitudine împotriva violenței domestice este primul și cel mai important pas în găsirea unei soluții.

„De ce stai/ ai stat?” este una dintre întrebările cel mai des adresate victimelor violenței domestice. Unele victime nu părăsesc niciodată relația abuzivă și ajung să considere violența ca un stil de viață, ca pe ceva normal. Altele ajung să plece pentru a reveni, după un timp, în interiorul relației abuzive și să accepte, în cele din urmă, violența ca normă de conviețuire.

Găsirea unei soluții intrafamiliale la problema violenței domestice nu este un lucru ușor, așa cum nici părăsirea unei relații abuzive nu este ușoară. Părăsirea relației nu este un eveniment punctual ci este un proces ce se împlinește în timp și care, de multe ori, necesită o doză apreciabilă de curaj. Se pot identifica câteva bariere în calea acestui proces de terminare a unei relații abuzive și anume:

Teama. În mod uzual partenerul abuzator apelează la amenințări la adresa unei eventuale decizii a victimei de a pleca. Pentru multe victime ale violenței domestice aceste amenințări devin fapte reale, nu doar vorbe și ajung să fie urmărite și hărțuite. Studiile au arătat, spre exemplu, că eventualitatea părăsirii relației de către victimă atrage o intensificare a comportamentelor abuzive și a amenințărilor menită tocmai pentru a determina victima să renunțe la planurile de părăsire. Foarte adesea aceste amenințări vizează și integritatea fizică a altor persoane din cercul de apropiați al victimei (copii, părinți sau prieteni).

Izolarea. Una dintre tacticile utilizate de abuzatori pentru a institui controlul asupra partenerului este înstrăinarea acestuia de persoane sau organizații care ar putea acorda ajutorul. Dacă nu reușește să le rupă complet, abuzatorul limitează și controlează relațiile sociale ale partenerului. Nu de puține ori victima se automarginalizează. Rușinată de propria realitate și de propriul eșec familial, victima reduce ea singură contactele cu prietenii sau familia. Izolarea se adâncește atunci când societatea reacționează blamând victima, etichetând-o ca masochistă. Victimele violenței domestice trăiesc astfel un puternic sentiment de singurătate.

Dependența financiară. Unele victime ale violenței domestice nu au nicio sursă de venit sau chiar sunt împiedicate să aibă acces la educație, formare profesională sau loc de muncă. Violența domestică reduce adesea oportunitățile unei persoane de a obține și păstra un loc de muncă în

condițiile în care unele forme de abuz se manifestă în afara spațiului închis al familiei. În aceste condiții, victimele au puține opțiuni. Practic, alegerea este adesea între a trăi ca persoană fără adăpost sau în condiții mizere sau a accepta o relație abuzivă.

Sentimentul de vinovăție, rușine și umilință. Multe victime ale violenței domestice consideră că abuzurile apar (și) din vina lor. Abuzatorul, dar și familia, prietenii și societatea în general adâncesc uneori această convingere acuzând victima de comportament provocativ. Blamarea victimei pentru că provoacă și tolerează comportamentele abuzive face ca puține victime să dorească ca ceilalți să afle că trăiesc într-o relație abuzivă. Sentimentul de rușine și umilință este prezent și intens mai ales la nivelul victimelor ce provin din categoriile sociale respectabile despre care cu greu s-ar putea bănuși că pot avea o relație familială abuzivă sau care au profesii cu un grad sporit de vizibilitate: intelectuali, cadre didactice, funcționari publici, etc.

Speranța. Speranța că partenerul (și implicit relația) se va schimba reprezintă una dintre motivațiile principale de acceptare a violenței domestice. Unele victime cred că violența va lua sfârșit dacă vor reuși să aibă comportamentul dorit de partenerul abuzator, iar altele cred sincer în promisiunile de schimbare ale acestuia. Se ajunge astfel la minimalizarea actelor de violență domestică.

Atașamentul emoțional și psihologic față de agresor. Studiile psihologice au arătat că în situația expunerii prelungite sau repetate la abuzuri se creează o legătură puternică între victimă și agresor astfel încât victima ajunge să vadă realitatea prin modul de gândire al agresorului. Abuzatorii utilizează adesea o serie de tactici și strategii psihologice prin care diluează stima de sine a victimei și capacitatea acesteia de rezistență. Victimele ajung să dezvolte o imagine negativă față de sine și să piardă orice încredere în capacitatea proprie de a face față vieții în lipsa abuzatorului.

Lipsa serviciilor de suport pentru victimele violenței domestice. Pentru victimele care caută o cale de ieșire dintr-o relație abuzivă lipsa serviciilor comunitare de protecție reprezintă o barieră semnificativă. În condițiile în care instituțiile locale nu dispun de mecanismele necesare de intervenție, pentru a îndepărta abuzatorul sau pentru a proteja victima, fenomenul violenței domestice este de așteptat să continue.

Insecuritatea unei vieți independente. Foarte adesea viața alături de partenerul abuzator este văzută ca o opțiune mai bună decât părăsirea domiciliului. Riscurile aferente unei vieți independente ce implica, de cele mai multe ori, o nouă viață pornită de la zero sunt considerate foarte mari ceea ce determina multe victime să amâne la nesfârșit decizia de a pune capăt relației abuzive.

PENTRU VICTIMELE VIOLENȚEI DOMESTICE ESTE IMPORTANT SĂ ÎNȚELEAGĂ FAPTUL CĂ:

a. Oamenii (abuzatorii) nu se schimbă de la sine și nici foarte ușor. Dacă se tolerează manifestările violente la începutul relației odată cu trecerea timpului acestea devin, de regulă, din ce în ce mai frecvente.

b. În cazul unei plângeri oficiale la poliție partenerul abuzator va fi în situația de a fi forțat să caute un nou domiciliu.

c. La nivel județean sau regional există servicii specializate de suport și adăpost pentru victimele violenței domestice.

d. Violența domestică are efecte devastatoare nu doar asupra femeii, ci și asupra copiilor care ajung să crească într-o atmosferă viciată și cu o permanentă teamă.

e. Cu cât se amână mai mult decizia de a lua atitudine fermă față de actele violente ale partenerului, cu atât va fi mai greu de făcut acest lucru în viitor.

f. Tendința de a ascunde faptul că sunt victime ale violenței domestice îl face pe partenerul violent să se simtă în siguranță și să continue cu agresivitatea. Păstrarea tăcerii și protejarea agresorului va genera în acesta ideea că sunteți de acord cu tratamentele respective și că acestea sunt normale.

Datorită sentimentului de capcană și a neputinței de a găsi o soluție la violența domestică foarte multe victime ajung să justifice acest gen de comportament. Justificarea conferă confortul psihic necesar pentru a accepta statutul de victimă și pentru a tolera violența partenerului.

Femeile și copiii care au suferit diferite forme de violență domestică au manifestat unul sau mai multe din următoarele moduri de justificare a violenței:

a. **NEGAREA.** Victimele refuză să definească comportamentele abuzive ca violență domestică și neagă faptul că trăiesc o relație abuzivă. Negarea ajută victimele să evite confruntarea cu realitatea dură a violenței domestice și cu sentimentele de teroare și umilință induse de acest fenomen. Chiar în fața evidenței multe victime neagă faptul că sunt victimele violenței domestice atunci când sunt întrebată de acest lucru.

b. **MINIMALIZAREA.** Este o formă de negare ce presupune trecerea cu vederea a comportamentelor violente ca fiind neimportante și nesemnificative. Nici măcar nu m-a rănit. Vânătaia nici nu mă doare, nici nu se vede.

c. **SCUZAREA AGRESORULUI.** Nu a vrut să îmi facă rău este o modalitate foarte des întâlnită prin care se scuză și iartă comportamentele abuzive.

d. **INVOCAREA UNOR CAUZE EXTERNE.** *El nu este rău. Se poartă așa doar atunci când bea sau este stresat.* În această manieră victimele continuă să păstreze o imagine idilică cu privire la agresor și să tolereze comportamentele violente ale acestuia.

e. **AUTOBLAMAREA** pentru violențele suferite.

CE FAC VICTIMELE PENTRU A SCĂPA DE VIOLENȚA DOMESTICĂ?

Odată luată decizia de a confrunța și stopa violența domestică, orice victimă are la dispoziție mai multe modalități de reacție. Tabelul de mai jos cuprinde o sinteză a strategiilor posibile de reacție.

Strategie de reacție	Comportamente specifice
Abordare legală	Reclamație la poliție și solicitarea intervenției instituțiilor abilitate
Căutarea de ajutor specializat	Contactarea serviciilor specializate de asistență socială (publice sau private)
Căutarea de ajutor informal din partea familiei și prietenilor	Discutarea cu membrii familiei sau cu prietenii despre violența domestică. Solicitarea intervenției unor rude pentru a discuta cu abuzatorul. Solicitarea intervenției și sprijinului din partea vecinilor
Fuga	Presupune părăsirea partenerului abuzator și a reședinței în care victima trăiește împreună cu acesta. Fuga în timpul crizelor de violență domestică presupune ca victima să meargă în locuri publice unde violența nu se poate manifesta sau adăpostirea la rude, prieteni sau vecini.
Separarea și mutarea domiciliului	Schimbarea domiciliului și invocarea divorțului
Discuții cu abuzatorul	Presupune încercarea de discuție cu abuzatorul pentru găsirea unei soluții pașnice care să nu implice nici victime viitoare și nici ruperea relației. În această situație majoritatea victimelor solicită partenerului să promită că nu vor mai avea un comportament violent.

**Minimalizarea sau
înlăturarea factorilor
declanșatori ai
violențelor**

În foarte multe cazuri victimele nu abordează direct violența domestică și încearcă să fie mereu în gardă pentru a sesiza și îndepărta factorii care ar putea declanșa un episod violent. Victimele încearcă să anticipeze cererile și doleanțele abuzatorilor pentru a încerca, în permanență, să le facă pe plac.

**Combaterea activă a
violenței cu violență**

O altă strategie este aceea de amenințare cu violența, părăsirea sau reclamație la poliție. În acest fel se încearcă temperarea pornirilor violente mai ales în ceea ce privește violența fizică.

DACĂ DECIDEȚI SĂ RĂMÂNEȚI

O mare parte dintre victimele violenței domestice alege să rămână alături de partenerul abuzator. În acest caz se recomandă femeilor victime ale violenței domestice:

- Să contacteze centrele de suport și consiliere pentru victimele violenței domestice active la nivel local sau regional. Aceste centre pot furniza servicii multiple de consiliere, suport emoțional, mediere de cuplu, consiliere psihologică, adăpost în caz de urgență, etc.
- Să dezvolte o rețea de suport în caz de nevoie. Acest lucru implică informarea prietenilor, rudelor și vecinilor cu privire la starea de violență domestică și solicitarea ajutorului acestora în caz de necesitate. Intervenția rudelor sau a prietenilor poate crea o presiune asupra abuzatorului pentru temperarea pornirilor violente. Cel mai important este să nu se păstreze tăcerea asupra actelor de violență ale partenerului.
- Să pregătească un plan de siguranță. În condițiile în care este de așteptat ca violențele să continue este important ca victima să fie pregătită și să știe ce are de făcut. Un astfel de plan poate include:

→ un loc sigur în care se poate retrage sau ascunde

→ o resursă financiară pentru situații de urgență.

→ un bagaj cu lucrurile esențiale pentru situația în care s-ar impune părăsirea domiciliului și lăsarea acestuia la prieteni, rude. Bagajul poate include haine și obiecte de igienă personală, dar și acte.

■ Să solicite servicii de mediere profesionale. În condițiile în care acestea nu sunt disponibile pe plan local se poate apela la alte servicii-instituții publice care să discute cu partenerul abuzator. Spre exemplu, se poate solicita sprijinul bisericii/preotului, rugându-l să discute cu partenerul.

■ Este de dorit să se solicite, preventiv, suportul poliției locale. La solicitarea victimelor, agentul de poliție îl poate convoca la sediul poliției pe partenerul abuzator pentru a avea o discuție preventivă. Pentru evitarea unor eventuale pedepse aplicate victimei în semn de corecție pentru că a mers la poliție se poate solicita agentului să invoce o plângere anonimă din partea vecinilor.

■ Să discute cu copiii pentru a-i instrui cu privire la ce au de făcut în cazul apariției unei situații de violență.

■ Solicitarea serviciilor de asistență psihologică și consiliere pentru copii, victima sau chiar pentru cuplu.

De reținut că decizia de a păstra relația de cuplu de dragul copiilor nu este una care să favorizeze dezvoltarea armonioasă a acestora. Dimpotrivă! Copiii crescuți într-o atmosferă tensionată, înconjurați de teamă și insecuritate fizică manifestă, odată cu trecerea timpului, serioase probleme de dezvoltare psihologică. Astfel apar probleme legate de lipsa încrederii în sine, teama de adulți, teama de disensiuni, reacții necontrolate la disensiuni cu ceilalți colegi, incapacitatea de gestionare a emoțiilor negative, etc.

DACĂ DECIDEȚI SĂ PUNEȚI PUNCT RELAȚIEI

Dacă decideți să puneți punct relației abuzive fie prin părăsirea domiciliului, fie prin inițierea demersurilor de divorț este important de știut că, în multe cazuri, violențele nu vor înceta imediat.

Dimpotriva, în cazul în care au ales această soluție, victimele au trecut printr-o perioadă, mai lungă sau mai scurtă, în care fostul partener abuzator a început să le hărțuiască. Harțuirea include o varietate de comportamente printre care, cel mai des întâlnite sunt:

- a. Amenințări la adresa victimei
- b. Amenințări la adresa persoanelor apropiate (copii, propria persoană sau chiar animale)
- c. Amenințări la adresa bunurilor aparținând victimelor
- d. Interzicerea exercitării anumitor drepturi (ascunderea actelor sau a obiectelor personale ale victimei, interzicerea de a reveni la fostul domiciliu, etc.)
- e. Urmărirea victimei în diferite locuri inclusiv la locul de muncă
- f. Adoptarea unei atitudini de regret și invocarea de scuze și promisiuni pentru a obține iertarea și revenirea victimei.

Părăsirea partenerului abuziv este un moment stresant de o intensitate mare. La stresul și teama generate, induse și întreținute de abuzator se adaugă stresul, teama și nesiguranța legate de capacitatea de asigurare a unui trai independent pentru sine și pentru copii. Pentru victimele violenței domestice securitatea financiară nu este ușor de atins. Trebuie cunoscut faptul că, la nivelul fiecărui județ, există servicii de suport pentru victimele violenței domestice; aceste servicii de suport pot

include asistența necesară pentru construirea unei independențe socio-economice.

De regulă, în astfel de centre victimele beneficiază de:

- a. Adăpost pentru sine și pentru copii pentru o perioadă de câteva luni
- b. Hrană și sprijin financiar
- c. Asistență juridică gratuită pentru demararea procedurilor de divorț sau pentru obținerea și manifestarea unui ordin de restricție
- d. Asistență în căutarea și păstrarea unui loc de muncă
- e. Asistență pentru participarea la programe de formare profesională
- f. Consiliere psihologică pentru sine și pentru copii
- g. Consiliere de grup și împărtășirea experiențelor cu alte victime ale violenței domestice.
- h. etc.

Părăsirea unei relații abuzive este adesea un proces și nu un moment de cotitură în viața victimei. În fața greutăților unei vieți independente, dar și ca urmare a amenințărilor sau promisiunilor fostului partener, multe victime aleg să revină alături de acesta. Multe dintre victimele violenței domestice pleacă și revin alături de partener de mai multe ori până ajung să ia o decizie permanentă de separare.

Imediat după părăsirea partenerului multe victime resimt sentimente confuze de singurătate, tristețe, depresie, răătăcire, etc. Aceste trăiri sunt absolut normale și trebuie acceptate ca atare. În această fază a separării și afirmării independenței majoritatea victimelor resimt astfel de trăiri.

Pentru a face față acestui moment de separare este important ca victimele să construiască o rețea cât mai largă de suport din partea rudelor și prietenilor. Acest cerc de suporteri poate include:

- Membri ai familiei preocupați de soarta victimelor
- Prieteni cu care se poate discuta și care pot ține companie victimelor
- Un asistent social/ psiholog sau orice altă persoană ce poate furniza consiliere
- Un grup de suport cu alte victime ale violenței domestice/ persoane care au trait această experiență și care pot povesti despre procesul prin care și-au reconstruit o viață mai bună.

Despărțirea de partenerul abuzator se face cel mai ușor prin solicitarea intervenției poliției și obținerea unui ordin de restricție. Acesta este un act judecatoresc prin care abuzatorul este forțat să părăsească domiciliul și i se interzice apropierea de victima sa. În acest fel, stresul de a rămâne fără adăpost se mută de pe umerii victimei pe umerii abuzatorului.

PRINCIPALELE MOTIVE PENTRU A RĂMÂNE, PLECA SAU REVENI ÎNTR-O RELAȚIE ABUZIVĂ

Motive pentru a rămâne într-o relație abuzivă

- Violența este considerată normală sau minoră
- De dragul copiilor. Victimele consideră că pentru copii este mai bine să crească alături de tată, chiar dacă acesta este agresiv
- Dragostea pentru partenerul abuzator
- Sacralitatea atribuită familiei/căsătoriei
- Lipsa unor perspective legate de șansele de a construi o viață independentă

Motive pentru a părăsi o relație abuzivă

- Violența devine din ce în ce mai intensă și mai frecventă iar victimelor le este din ce în ce mai greu să o tolereze.
- Vătămări corporale grave
- Amenințări grave la adresa vieții victimei sau ale copiilor
- Agresorul pune capăt relației și aruncă victima afară din casă

Motive pentru a reveni într-o relație abuzivă

- Iertarea partenerului abuzator
- Dragostea pentru partenerul abuzator
- De dragul copiilor
- Încrederea în promisiunile de schimbare ale partenerului abuzator

BIBLIOGRAFIE

- Ghid de intervenție în cazurile de violență în familie - http://www.mpublic.ro/minori_2008/minori_5_11.pdf
- Violența domestică și criminalitatea feminină – Institutul Național de Criminologie 2004. <http://www.criminologie.ro/>
- Lyn Shipway Domestic Violence: A Handbook for Health Professionals, Routledge, 2014, London
- Margi Laird McCue - Domestic Violence: A Reference Handbook, 2008
- Karen Latchana Kenney - Domestic Violence, 2011
- Harne, Lynne, Radford, Jill Tackling Domestic Violence: Theories, Policies And Practice, 2008, Open University Press
- Nicky Stanley, Cathy Humphreys - Domestic Violence and Child Protection: Directions for Good Practice, 2006
- Chris Pearson, Nicola Harwin, Marianne Hester Making an Impact - Children and Domestic Violence: A Reader, 2006
- Eurobarometrului 72.3 din 2010 „Violența domestică împotriva femeilor”

Beneficiar:

ASOCIAȚIA PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ SLATINA

Adresa: Aleea Independenței nr. 1, Birou 59,
Slatina, Județul Olt, România
Telefon/Fax: 0249.416.345
Website: www.adds.ro

Website proiect: www.femintegra.ro
E-mail: info@femintegra.ro

Parteneri:

SERVICIUL PUBLIC
DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ
CURTEA DE ARGEȘ

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013

Proiect: FEMINTEGRA - Integrarea profesională, socială și personală a femeilor dezavantajate prin inserția pe piața muncii

Contract: POSDRU/144/6.3/S/128158

Editor: ADDS

Data publicării: iunie 2015

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României